

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА

**Факультет романо-германської філології
Кафедра німецької філології**

Силабус навчальної дисципліни

СУЧАСНИЙ НІМЕЦЬКОМОВНИЙ РОМАН

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша - німецька
Освітньо-професійна програма	Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька
Обсяг	3 кредити ЄКТС, 90 годин, з яких: лекції – 20 годин, практичні заняття – 16 годин, самостійна робота – 54 годин
Семестр, рік навчання	3 рік навчання 5 семестр (очна та заочна форма)
Мова викладання	німецька, українська
Статус дисципліни	за вибором
Дні, час, місце	Відповідно до розкладу
Викладач (-і)	Юлія Олександрівна Запорожченко , к. філол. н., доцент кафедри зарубіжної літератури
Контактна інформація	j.pomohaibo@gmail.com
Робоче місце	Французький бульвар, буд. 24/26. кафедра зарубіжної літератури (ауд. 108)
Консультації	відповідно до графіку індивідуальних консультацій (з можливістю дистанційної роботи на платформах ZOOM чи Google Meet за попередньою домовленістю)
Пререквізити	Вивчення цього курсу ґрунтується на застосуванні спеціальних знань з історії зарубіжної літератури, теорії літератури, літературознавства.

Постреквізити	Прослухавши курс, студенти опанують нові методологічні підходи у літературознавстві, поглиблять знання в області культурології та компаративістики.
Мета навчальної дисципліни	полягає в ознайомленні студентів з провідними тенденціями сучасного літературного процесу кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. у німецькомовних країнах (Німеччині, Австрії, Швейцарії), його етапами та особливостями, творчістю відомих письменників, а також роз'ясненні новітніх літературознавчих понять та термінів.
Завдання навчальної дисципліни	полягає в опануванні студентами системи знань щодо закономірностей літературного процесу, його різноманітності і багатоаспектності, набуття вмінь визначати і коментувати основні художні феномени в німецькій літературі після Повороту в період жанрової, естетичної і тематичної плюралізації, засвоєння необхідних літературознавчих понять і термінів, формування практичних навичок аналізу основних тенденцій в розвитку літературного процесу та особливостей поетики художніх творів різних видів і жанрів.
Очікувані результати навчання	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен</p> <p><i>знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – художніх текстів, що наведені в списку рекомендованої літератури – головні поняття та терміни дисципліни; – головні тенденції розвитку сучасної літератури; <p><i>вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – окреслити головні тенденції розвитку сучасної літератури як частини культурної індустрії; – проілюструвати текстовими прикладами ключові тенденції сучасного літературного процесу. – схарактеризувати ідейні та художні особливості окремих творів; – окреслити творчий шлях письменника і визначити місце твору, що вивчався, у його спадку; – виявити знання основних теоретичних понять та положень; – виявити досвід типологічних зіставлень.

<p>Зміст навчальної дисципліни</p>	<p>Тема 1. Тенденції розвитку німецької літератури з 1989/1990 рр. Історична ситуація: падіння Берлінського муру, воз'єднання Німеччини. Співіснування у літературі різних тем, художніх форм і течій. Процес жанрової, тематичної і естетичної плюралізації. Питання моралі, влади та естетики. Автобіографічне оповідання Крісти Вольф «Was bleibt» і дебати про роль літератури і авторства у тоталітарному режимі. Кріста Вольф як жертва державних репресій. Співвідношення естетичної і суспільно-політичної функції літератури. Увага письменників до німецької історії як провідна тенденція у літературі Німеччини. Тематичне різноманіття (націоналсоціалізм, холокост, розділ Німеччини, НДР і ФРН, холодна війна).</p> <p>Тема 2. Література «подолання минулого». Нацизм і Голокост як центральна тема у сучасній літературі. Зміна часової перспективи і дистанціювання від подій минулого. Вплив «спору істориків» 1980-х рр. на літературні пошуки молодих письменників. Релятивізація поняття «геноцид». Втомленість німецької нації від дискусій про «німецьку вину» (франкфуртська промова Мартіна Вальзера, 1998). Марсель Байер (Flughunde, 1995), Рут Клюгер (weiter leben. Eine Jugend, 1992), Мартін Вальзер (Der springende Brunnen, 1998). Щоденники Віктора Клемперера (Ich will Zeugnis ablegen bis zum letzten, 1995).</p> <p>Тема 3. Німецьке минуле в літературі й інших видах мистецтва. Бернард Шлінк і його роман-бестселер «Der Vorleser» (1995). Проблема відповідальності «другого покоління» за злочини «покоління батьків». Міхаель Берг як представник «покоління дітей», який коливається між формальною невинністю та внутрішньою причетністю. Проблема «колективної вини» та переосмислення теми холокосту в романі. Екранізація роману С. Долдрі. Графічний роман У. Люст / М. Байер («Летючі собаки»)</p> <p>Тема 4. Література «Повороту». Концепт «Wende» у німецькій національній картині світу, поняття «Wende-</p>

Roman» і «Wende-Literatur». Зміна ідеологічних і політичних пріоритетів у Німеччині після 1989 р. Питання про національну ідентичність. Спроби зрозуміти ситуацію ментального протистояння Заходу та Сходу, пошук витоків і причин, що ускладнюють входження східних німців до нової реальності. Молоді письменники Східної Німеччини та дослідження тоталітарної дійсності НДР (Я. Хайн, А. Кубічек, Т. Бруссіг, Я. Хензель, Ю. Шох, М. Кумпфмюллер).

Тема 5. Гумор про НДР в літературі і кінематографі Німеччині. Іронічне сприйняття історії в романах Т. Бруссіга «Helden wie wir» (1995), «Am kürzeren Ende der Sonnenallee» (1999), «Wie es leuchtet» (2004). Гумористичне зображення епізодів з повсякденного життя в нових історичних умовах (Інго Шульце «Simple storys», 1998). Кар'єрний шлях молодого мешканця НДР від театрального світу до світу нової економіки у романі І. Шульце «Neue Leben» (2005). Поняття «Langroman» та «Weltenwechselroman» (роман про зміну світів).

Тема 6. Постмігрантська література. Німецькомовні тексти письменників ненімецького походження. Творчість німецько-румунської авторки Герти Мюллер. «Der Fuchs war damals schon der Jäger» (1992) – роман про життя під наглядом у поліцейській державі. Лисяча шкіра як символ смертельної загрози. «Румунська історія», що може бути прочитана як історія НДР. Тематизація емігрантського досвіду і культурних ідентичностей в літературі.

Тема 7. Міжкультурна естетика в творчості Йоко Тавади. Література проти євроцентризму, нові перспективи і культурні акценти: Ферідун Займоглу (*Kanak Sprak. 24 Mißtöne vom Rande der Gesellschaft*, 1995), Рафік Шамі (*Die Sehnsucht der Schwalbe*, 2000), Йоко Тавада (*Wo Europa anfängt*, 1991), Володимір Камінер (*Russendisko*, 2000).

Тема 8. «Жіноча тема» в літературі. Поняття «жіночого чуда» (das «literarische Fräuleinwunder»). Юдіт Герман («Sommerhaus, später», 1998), Зое Женні

	<p>(«Blütenstaubzimmer», 1997), Юлія Франк («Liebediener», 1999), Сібіль Берг («Sex II», 1998; «Amerika», 1999). Творчість австрійської письменниці Ельфріди Єлінек. Автобіографічні мотиви найвідомішого роману письменниці – «Die Klavierspielerin» (1983). Естетичний код роману. Амбівалентність образу Еріки Кохут, взаємовідносини матері і доньки. Австрійське в романі (музична «дрессура», вплив психоаналітичної теорії З. Фрейда на проблематику і поетику).</p> <p>Тема 9. Розважальна література ХХІ ст. Синтез серйозної і масової література як ключова тенденція літературного процесу ХХІ ст. Оновлення функції письменника: автор, який розважає. Захоплюючий сюжет як умова письменницького успіху. Відхід від проблематики минулого. Література «онуків». «Вимір світу» Д. Кельмана як роман-бестселлер. Магічний реалізм і традиція нового латиноамериканського роману. Інтертекстуальність роману. «Вимір світу» як пригодницький роман. Роман-«подвійний життєпис» К. Ф. Гаусса і А. фон Гумбольдта. Філософська і етична проблематика роману. Особливості оповіді: відсутність прямої мови як варіант авторської гри. Постмодерністський код роману.</p> <p>Тема 10. Мережева (віртуальна) література. Залежність тексту від цифрового носія. Нові можливості літератури (створення нелінійних, розгалужених структур). Мультимедійні засоби і літературний текст. Гіпертекстова і мультимедійна література. Інтерактивність, інтермедіальність, інсценізація. Онлайн-рецепція мережевої літератури. Приклади віртуальної літератури: генератори текстів і поезії (www.poetron-zone.de, www.dadadata.de, www.versfabrik.de), співавторські проекти (Клаудія Клінгер «Beim Bäcker» (1996), home.snafu.de), онлайн-щоденники (www.claudia-klinger.de/digidiary)</p>
<p>Методи навчання</p>	<p>Лекція, дискусія, підготовка доповідей і презентацій.</p>
<p>Рекомендована література</p>	<p>Основна</p>

1. Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гричаник Н.І. Кушнерьова М.О. Історія новітньої зарубіжної літератури: Навч. посібник. К., 2008. 273 с.
2. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: [навчальний посібник / В.І. Кузьменко, О.О. Гарачковська, М.В. Кузьменко та ін.]. К., 2010. 432 с.
3. Мілованова В. В. Сучасна зарубіжна література (кінець ХХ – початок ХХІ століття): Навч. Посібник. Суми, 2013. 172 с.
4. Помазан І.О. Історія зарубіжної літератури ХХ століття. Підруч. для студ. ф-ту «Референт-перекладач»; Нар. укр. акад., [каф. українознав.]. Х., 2010. 265 с.
5. Силантьєва В. І. Зарубіжна література. Новітній період : Англійська та американська література кінця ХХ і перших десятиль ХХІ ст. : навч. посібник. Одеса, 2021. 142 с.

Додаткова

1. Aufgerissen Zur Literatur der 90er / Kraft Th. (Hrsg.). München, 2000. 198 S.
2. Baustelle Gegenwartsliteratur. Die neunziger Jahre [Hrsg. Andreas Erb]. Opladen, Wiesbaden : Westdeutscher Verlag, 1998. 240 S.
3. Begegnung mit Deutschland in deutschsprachiger Gegenwartsliteratur. Literarische Texte für den DaF-Unterricht // PRISMA. Heft 60. Regensburg, 2002. 900 S.
4. Bestandsaufnahmen Deutschsprachige Literatur der neunziger Jahre aus interkultureller Sicht M. Harder [Hrsg.]. Würzburg: Königshausen und Neumann, 2001. 284 S.
5. Borchmeyer D. Martin Walser und die Öffentlichkeit D. Borchmeyer. Frankfurt a/M Suhrkamp, 2001. 57 S.
6. Braun M. Die deutsche Gegenwartsliteratur. Eine Einführung. Köln : Böhlau Verlag, 2010. 247 S.
7. Deutschsprachige Gegenwartsliteratur seit 1989. Zwischenbilanzen – Analysen –

- Vermittlungsperspektiven / Kammler C., Pflugmacher T. (Hrsg.). Heidelberg, 2004. 283 S.
8. Deutsche Literatur zwischen 1945 und 1995 eine Sozialgeschichte / H.-A. Glaser (Hrsg.). Bern; Stuttgart; Wien Haupt, 1997. 786 S.
  9. Foreign viewpoints. Multicultural literature in Germany / Ackermann I. (Hrsg.). Bonn: Inter Nation, 1999. 232 S.
  10. Fremdverstehen in Sprache, Literatur und Medien. Frankfurt/M., 1996. 452 S.
  11. Jeßing B., Köhnen R. Einführung in die Neuere deutsche Literaturwissenschaft. Stuttgart, Weimar : Verlag J.B. Metzler, 2007. 435 S.
  12. Kratzer J. Aufbruch Abbruch Umbruch: das Bild von der DDR in der Nachwendeliteratur. Halle (Saale): LISA, 2002. 68 S.
  13. Lutzeler P. M. Postmoderne und postkoloniale deutschsprachige Literatur: Diskurs, Analyse, Kritik. Bielefeld, 2005. 255 S.
  14. Maulhelden und Königskinder: zur Debatte über die deutschsprachige Gegenwartsliteratur / A. Kohler, R. Moritz (Hrsg.). Leipzig, 1998. 266 S.
  15. Niemann N., Rathgeb E. Inventur. Deutsches Lesebuch 1945 – 2003. München, Wien, 2003. 408 S.
  16. Schreiben nach der Wende: Ein Jahrzehnt deutscher Literatur 1989-1999 / G.Fischer, D.Roberts (Hrsg.). Tübingen, 2001. 330 S.
  17. Simanowski R. Interfictions. Vom Schreiben im Netz. Frankfurt/M, 2002. 240 S.
  18. Schnell R. Geschichte der deutschsprachigen Literatur seit 1945 / Ralf Schnell. Stuttgart, Weimar : J. B. Metzler, 2003. 620 S.
  19. Vom gegenwärtigen Zustand der deutschen Literatur / Arnold H.L. (Hrsg.). München: edition text + kritik, 1992. 110 S.
  20. Weidemann V. Lichtjahre. Eine kurze Geschichte der deutschen Literatur von 1945 bis heute. München, 2007. 330 S.
  21. Wehler H.-U. Historisches Denken am Ende des Jahrhunderts. 1945 – 2000. Göttingen, 2001. 108 S.

<p>Оцінювання</p>	<p>У ході поточного контролю здобувач вищої освіти може отримати максимальну оцінку (100 балів) за кожну тему змістового модуля. Відповідь під час іспиту також оцінюється за 100-бальною шкалою. Загальна оцінка з навчальної дисципліни це середнє арифметичне суми балів за поточний контроль та підсумковий контроль.</p>
<p>ПОЛІТИКА КURСУ («правила гри»): <i>Відвідування занять</i> <i>Регуляція пропусків</i></p> <p><i>Дедлайни та перескладання</i></p> <p><i>Політика академічної доброчесності</i></p> <p><i>Використання електронних пристроїв на занятті</i></p> <p><i>Комунікація</i></p>	<p>Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій. Порядок та умови навчання регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ імені І.І.Мечникова» (https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/p_oloz-org-osvit-process_2022.pdf).</p> <p>Слід дотримуватися запропонованих у розкладі термінів складання сесії; перескладання відбувається відповідно до «Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти ОНУ імені І.І. Мечникова» (http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol_2022.pdf)</p> <p>Регламентується «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова» (https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/acad_council/polozhen_n_ua-antiplagiat-2021.pdf)</p> <p>Під час занять не дозволяється користуватися мобільними телефонами, які попередньо мають бути переведені у беззвучний режим. Електронні пристрої використовуються лише за наявності відповідної вимоги в навчальному завданні.</p> <p>Очні заняття з можливістю дистанційної роботи на платформах ZOOM чи Google Meet за попередньою домовленістю. Всі робочі оголошення або надсилаються через старосту академгрупи на електронну пошту, або через чат академгрупи у Viber/Telegram, або розміщуються в Google Class. Студенти мають регулярно перевіряти повідомлення і вчасно на них реагувати.</p>